

Hlavní náplní ústavu je aplikovaný výzkum v oblasti práce a sociálních věcí na regionální, celostátní i mezinárodní úrovni formulovaný podle aktuálních potřeb orgánů státní správy, popřípadě neziskových či privátních subjektů. Ústav vykonává konzultantskou činnost pro uživatele výsledků výzkumů a organizuje semináře a konference. Výzkumné projekty se každý rok připravují ve spolupráci se zainteresovanými subjekty s ohledem na kontinuitu vývoje vědy a výzkumu v předmětných oblastech. Mezi hlavní výzkumné zájmy ústavu patří:

- trh práce a zaměstnanost,
- sociální dialog a pracovní vztahy,
- sociální ochrana,
- rodinná politika,
- příjmová a mzdová politika,
- rovné příležitosti,
- teorie sociální politiky.

Významnou činností ústavu je poskytování komplexních knihovnických a informačních služeb z oblasti práce a sociálních věcí, které zajišťuje oddělení knihovnicko-informačních služeb. V rámci jeho činnosti je kontinuálně budován a zpracováván fond domácích a zahraničních informačních pramenů z uvedené oblasti, ale i z příbuzných oborů a průřezových vědních disciplín.

Kontakt

Dělnická 213/12, 170 00 Praha 7, Czech Republic, tel. +420 211 152 711, <http://www.vupsv.cz>

The RILSA's main role is applied research on labour and social affairs at regional, national, and international levels, formulated in accordance with the current needs of the state administration, and in some cases the non-profit sector and private clients. The Institute provides consultancy for the users of research results and organizes seminars and conferences. Research projects are prepared each year in collaboration with interested parties, with regard to the continuity of science and research in the areas in question. The Institute's main research interests include:

- labour market and employment,
- social dialogue and labour relations,
- social security,
- family policy,
- wages and income policy,
- equal opportunities,
- social policy theory.

An important activity of the Institute, essential for carrying out its research objectives, is the provision of comprehensive library and information services in the field of labour and social affairs. This is done by RILSA's library and information services department.

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí slaví 100. výročí
1919–2019

FÓRUM ODBORNÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

FÓRUM
sociální politiky

sociální politiky

Editorial	1	Polemika	
Příspěvky věnované 100. výročí VÚPSVU		Dva roky vyhlašování bezdoplatkových zón. Méně dávek, více bídy	22
Sociální ústav Republiky československé (1919–1941) <i>Jakub Rákosník</i>	2	<i>Alena Zieglerová</i>	
Recenzované stati, studie, úvahy a analýzy		Poznatky z praxe	
Současnost a budoucnost Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. <i>Jaromíra Kotíková</i>	3	Řešení návratu lidí bez domova do bydlení <i>Libor Prudký</i>	31
Novinky z činnosti VÚPSVU	3	Novela zákona o zaměstnanosti <i>Olga Bičáková</i>	36
Recenzované stati, studie, úvahy a analýzy		Recenze	
Jak se žije v rekonstituovaných rodinách a co potřebují? <i>Jana Barvíková, Jana Paloncyová</i>	4	Recenze knihy „Z ulice do bytu: sociální práce v procesu reintegrace do bydlení“ <i>Petr Holpuch</i>	38
<i>Z novinek v knihovním fondu VÚPSVU</i>	9	Informační servis čtenářům	
Důvody, motivy a okolnosti bezdětnosti mužů <i>Hana Maříková</i>	10	K 50. výročí činnosti inspekce práce <i>Rudolf Hahn</i>	39
Z Evropské unie		K 65. výročí Výzkumného ústavu bezpečnosti práce <i>David Michalík</i>	40
O dalším směřování sociální Evropy <i>Jaroslav Šulc</i>	15		
Editorial	1	From the European Union	
Contributions on the 100th anniversary of the RILSA		Reflections on the future direction of the European social system	15
The Social Institute of Czechoslovakia (1919–1941) <i>Jakub Rákosník</i>	2	Polemic	
The present and future of the Research Institute for Labour and Social Affairs <i>Jaromíra Kotíková</i>	3	Two years of the existence of non-additional funding zones. Fewer benefits, increased poverty	22
News on RILSA's activities	3	Findings from practice	
Reviewed articles, studies, essays and analyses		A solution for the return of homeless people to housing	31
How do people live in reconstituted families and what are their requirements? <i>Jana Barvíková, Jana Paloncyová</i>	4	Amendment to the Employment Act	36
<i>New publications in the RILSA library</i>	9	Review	
The reasons, motives and circumstances surrounding male childlessness <i>Hana Maříková</i>	10	Review of the book „From the Street to a Flat – social work in the housing reintegration process“	38
		Information service for readers	
		On the 50th anniversary of the Czech Labour Inspectorate	39
		On the 65th anniversary of the Research Institute for Occupational Safety	40

For abstracts of the non-reviewed articles see the 3rd page of the cover.

Časopis je zařazen Radou pro výzkum, vývoj a inovace do Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR, a do databáze ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities and Social Sciences).

Informace pro autory

Obsahové zaměření časopisu: sociální problematika v nejširším vymezení. Časopis se skládá ze dvou částí, v první, tvořené rubrikou Recenzované stati, studie, úvahy a analýzy, jsou uveřejňovány pouze recenzované příspěvky. O zařazení do recenzované části časopisu rozhoduje redakční rada na základě výsledků recenzního řízení, které je oboustranně anonymní. Redakce v tomto směru provádí potřebné kroky. Autoři mohou nabízet příspěvky do obou částí, tj. do recenzované i nerecenzované části, s tím, že uvedou, do které. Redakce přijímá pouze dosud nepublikované příspěvky v elektronické podobě. Autor by měl připojit úplnou kontaktní adresu včetně telefonního čísla a e-mailové adresy. Příspěvky zasílejte v elektronické podobě na adresu: petr.safarik@vupsv.cz.

Formální požadavky

Rukopis příspěvku do recenzované části (nejlépe v členění úvod, současný stav poznání, zkoumaná problematika a použité metody, výsledky, diskuse, závěr) o rozsahu zhruba 20 tisíc znaků včetně mezer v editoru MS Word musí vedle vlastního textu obsahovat cca 15řádkový abstrakt, klíčová slova v češtině a kód JEL Classification. Grafy a obrázky musí být přizpůsobeny černobílému provedení (ve formátu excel skupinový sloupcový, ne prostorový). Připojeny musí být i jejich zdrojové soubory. Redakce provádí jazykovou úpravu textu. Více viz: www.vupsv.cz/casopis

The Social Institute of Czechoslovakia (1919–1941)

Social Institute of the Czechoslovak Republic was a leading expert board in the interwar period closely connected to the Ministry of Social Care. Its activities were concentrated on commenting bills, social research, and popular lectures. In its heyday the institute had more than two hundred members. About eighty volumes and monographs on social affairs were published by the institute. Its journal „Sociální revue“ partly compensated the lack of Czech and Slovak social scientific journals.

The present and future of the Research Institute for Labour and Social Affairs

The article, which is based primarily on the RILSA Development Strategy document, emphasises that the research conducted by the institute is focused in such a way that it serves not only its principal partner organisation, the Ministry of Labour and Social Affairs, but also the Office of the Government, the Ministry of Education, the Ministry of the Interior and the Czech Labour Office. The basic areas of research planned for the next three years include employment and social and family issues, together with the social context of demographic development. Of the many objectives set out by RILSA up to 2022, the article highlights the following: support for career advancement of its researchers, increasing the number of scientific articles in the institute's Social Policy Forum journal and increasing the number of projects successfully submitted to the Czech Technology Agency.

Reflections on the future direction of the European social system

The article provides a critical reflection on the socio-political passages of the „A Union which sets itself higher aims: my agenda for Europe“ programme, with which Ursula von der Leyen successfully applied for the position of President of the European Commission. While, according to the author, the significance of most of the apparently appealing ideas contained in the programme cannot be questioned, the fact that many of these proposals were adopted from previous resolutions without mentioning why they are being fulfilled only very slowly and sporadically, suggests merely the continuity of the approach of European Commissioners rather than the realistic nature of their intentions.

Two years of the existence of non-additional funding zones. Fewer benefits, increased poverty

The declaration of areas with the increased occurrence of socially-undesirable phenomena, so-called non-additional funding zones, has formed part of the Act on Assistance in Material Need for two years. The provision was introduced into legislation in order to allow municipalities to prohibit the payment of social benefit housing supplements where there are problems associated with the provision of poor-quality housing for poor people. The occurrence of such zones has rapidly increased to include dozens of municipalities in most regions of the Czech Republic. A number of senators have expressed their opposition to various parts of the legislation via the filing of a constitutional complaint, and annulment proposals are also being addressed by regional courts and regional authorities. Through the expansion of such zones, the aim

of the legislation is being confused with the fight against the commercial exploitation of poverty. However, housing speculators are not being affected by non-additional funding zones, and no decrease in the number or extent of socially-excluded areas has been proved as a result of their introduction. Only households in material need remain affected in that they are forced to pay for accommodation from other financial sources. The introduction of social housing provides the best solution in terms of reducing the negative factors associated with the housing of the low paid.

A solution for the return of homeless people to housing

The article presents the results of part of the CESES „Effective solutions to extensive decision-making assignments in the public administration sector“ project, namely the part that addresses the return of homeless people to housing. The study provides an analysis of the issue via the findings of focus groups and relationship framework creation methodology. The result consists of an overview of both the extent and complexity of the issue as well as the conviction that none of the partial approaches implemented to date are able to solve the extreme form of social anomie that is homelessness.

Amendment to the Employment Act

The article discusses an amendment to the Act on the Residence of Foreigners (entered into the Collection of Legislation on 16 July 2019) which also led to the introduction of amendments to other acts, i.e. the Employment Act, the Trade Licence Act, the Act on Asylum and the Administrative Procedure Code. The article emphasises that the amendment primarily reflects the transposition of European Directive 2016/801/EU on the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purposes of research, study, internships, voluntary service, student exchange programmes and educational projects and au-pair work into Czech legislation. The author points out that the amendment also influences the processes via which foreigners legalise their work activities in the Czech Republic.

Review of the publication Černá, Eliška: Z ulice do bytu: sociální práce v procesu reintegrace do bydlení. Praha: Slon, 2019, 151 pages, ISBN 978-80-7419-282-1 (From the Street to a Flat – social work in the housing reintegration process)

The review considers a book entitled „From the Street to a Flat“ based on the reintegration of the homeless field of social work. The first half of the book outlines the process and the procedures applied in the author's qualitative research, which formed the core of her dissertation. The second part of the book consists for the most part of a practical comparison of two different approaches to the reintegration of homeless persons. The first approach is termed „Housing ready“ and the second „Housing first“. The conclusions of the analysis implicitly favour the „Housing first“ model. While the review considers the first part of the book as a not particularly readable description of the author's application of various methods, the second part of the book is seen as a useful contribution to the field of social work with homeless people.

FÓRUM sociální politiky

odborný recenzovaný časopis

5/2019

Vydává Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.
Dělnická 213/12
170 00 Praha 7 – Holešovice
IČO 45773009

Šéfredaktor: PhDr. Petr Šafařík
kontakt: petr.safarik@vupsv.cz
tel. 211 152 722

Tisk: Vydavatelství KUFR, s. r. o.
Naskové 3, 150 00 Praha 5

Distribuce a předplatné:

Česká pošta, s. p., odd. periodického tisku
Olšanská 38/9, 255 99 Praha 3
Kontakt: e-mail postabo.prstc@cpost.cz
fax: 267 196 287
tel.: 800 300 302 (bezplatná infolinka ČR)
www.postabo.cz

Prodej za hotové:

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.
Dělnická 213/12, 170 00 Praha 7 – Holešovice

Cena jednotlivého čísla: 60 Kč

Vychází: 6krát ročně

Dáno do tisku: 23. 10. 2019

Registrace MK ČR E 17566
ISSN 1802-5854 – tištěná verze
ISSN 1803-7488 – elektronická verze
© VÚPSV

Redakční rada:

Doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. (předseda – VÚPSV)
Doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc. (FHS UK)
Doc. JUDr. Iva Fischerová, CSc. (MUP, o. p. s., VŠE)
Prof. JUDr. Vilém Kahoun, Ph.D. (ZSF JČU)
Prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc. (VŠE)
Mgr. Aleš Kroupa (VÚPSV)
PhDr. Věra Kuchařová, CSc. (VÚPSV)
Doc. Ing. Jitka Langhamrová, CSc. (VŠE)
Prof. Ing. Eva Rievajová, Ph.D. (EU Bratislava)
Prof. PhDr. Tomáš Sirovátka, CSc. (MU)
Prof. Ing. Jaroslav Vostatek, CSc. (VŠFS)

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

brzy poté, co se k Vám dostalo toto nové číslo Fóra sociální politiky, v České republice vyvrcholí připomínky 30. výročí sametové revoluce. Řada rekapitulací, k nimž ono kulaté jubileum vybízí, se týká také sociální problematiky a sociální politiky. Jistě v mnoha podobách rezonují úvahy i kritika například ohledně toho, jak se česká společnost za 30 let výrazné transformace proměnila co do sociální stratifikace, distribuční (ne)rovnosti nebo ohledně postojů a politik vůči sociálně potřebným.

Fenoménem, který s tím těsně souvisí, je problematika lidí bez domova. V tomto vydání Fóra sociální politiky se jí zabýváme hned na čtyřech místech. Mezi novinkami z činnosti Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. upozorňujeme na to, že VÚPSV vydal studii o svém celorepublikovém sčítání osob bez domova. Doplňme zde – i jako příspěvek k úvahám o sociálním rozměru polistopadové transformace – jedno z klíčových zjištění této publikace: celkový počet osob bez domova činil v České republice na jaře roku 2019 zhruba 21 230 dospělých osob a 2 600 dětí...

V 5. čísle Fóra sociální politiky (FSP) se leccos podnětného k tématu bezdomovectví a jeho (ne)řešení dozvíte v článku Libora Prudkého a v odborné recenzi čerstvé publikace Z ulice do bytu: sociální práce v procesu reintegrace do bydlení. S daným fenoménem souvisí i důkladná a polemická rekapitulace dvouletého období vyhlašování bezdomovčích zón od Aleny Zieglerové z Institutu pro sociální inkluzi. Připomínám: Fórum sociální politiky (FSP) je přirozeně otevřeno reakcím na otištěné články.

Velkým tématem změn české společnosti za uplynulých 30 let jsou i proměny českých rodin. Pojednávají o nich oba recenzované příspěvky tohoto vydání FSP. První zkoumal tzv. rekonstituované rodiny, tedy rodiny s nevlastním rodičem. Studie přináší i doporučení pro rodinnou a sociální politiku: lepší dostupnost kvalitních psychoterapeutických služeb v období vzniku partnerských problémů i ve fázi rozpadu rodiny a po zformování rodiny nové.

Druhý recenzovaný článek se zabývá důvody a okolnostmi bezdětnosti mužů a v závěru také dává do úvahy podněty pro sociální politiku: pokusit se snížit ekonomickou bariéru otcovství a rozšířit prostor pro sociální formy realizace rodičovství (pěstounskou péči a adopce).

Na 4. číslo Fóra těsně navazujeme též pokračováním v debatě nad sociálně politickými pasážemi programu budoucí předsedkyně Evropské komise Ursuly von der Leyenové. Věříme, že obsáhlé kritické zamýšlení Jiřího Šulce, který byl mj. ekonomickým poradcem předsedy ČMKOS a dvou vysokých ústavních činitelů, povzbudí další autory, aby se také zapojili do diskuse.

Tento editorial jsem započal zmínkou o 30. výročí sametové revoluce. Jak uvidíte na stranách 2 a 3, také Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. připomíná jedno výročí - je důležité pro vývoj resortního sociálně politického výzkumu v českých zemích. Zpracování toho tématu zákonitě vede i k výhledu do budoucnosti.

A co můžete čekat od časopisu Fórum sociální politiky? V příštím čísle přineseme tři recenzované články. Výše uvedené téma proměn českých rodin rozvine pojednání (od dvojice autorek ze Sociologického ústavu AV ČR) kladoucí si otázku, jaké bariéry rodičovství v ČR vnímají LGB jedinci a jaké formy rodičovství preferují. Druhý recenzovaný článek nabídne důkladný rozbor vlivu, který mají reformy veřejného sektoru na řízení a správu politiky pracovního trhu. A do třetice k recenzovaným článkům 6. čísla FSP: prof. Jaroslav Vostatek připravuje stať o sociálních úrazových modelech a českém zákonném pojištění odpovědnosti za pracovní úrazy a nemoci z povolání.

Na již zmíněný kritický příspěvek Aleny Zieglerové naváže v příštím čísle Martin Šimáček, ředitel Institutu pro sociální inkluzi, pojednáním, které nejdříve představí situaci s plošným zákazem vyplácení doplatku na bydlení pro nové žadatele v Mostě a pak téma zobecní směrem k národním politikám sociálního začleňování.

A ještě výhled do o něco vzdálenější budoucnosti Fóra sociální politiky: na srpen příštího roku chystáme tematické číslo věnované sociálním důsledkům 4. průmyslové revoluce.

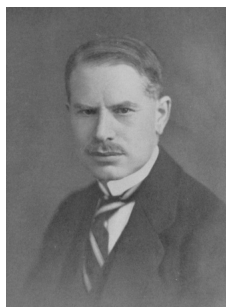
S přáním přínosného a inspirativního čtení

Petr Šafařík
šéfredaktor

Sociální ústav Republiky československé (1919–1941)

Jakub Rákosník

Již z období před první světovou válkou máme doloženy diskuse o potřebě založení expertní instituce, která by se soustavně zabývala studiem sociálních otázek. Prvotní myšlenkou byl vznik muzea sociálního hnutí a každodennosti obyčejných lidí, jakkoli od počátku k němu měla být přidružena i činnost výzkumná a vědecká. Teprve po vzniku republiky se však přistoupilo k uskutečnění. Přípravné práce na založení takového ústavu začaly probíhat na podzim 1919. Na poradě konané dne 30. října 1919 byl přijat program zřízení ústavu. Jeho stanovy byly schváleny ministerstvem 6. dubna 1920. Duchovním otcem byl sociální demokrat Lev Winter, první ministr sociální péče (MSP) po vzniku československé republiky. Stalo se pak pravidlem, že až na výjimky ústavu předsedal úřadující ministr. Po celou dobu své existence ústav zápasil s nedostatkem finančních prostředků.

JUDr. Lev Winter (1876–1935), zakladatel Sociálního ústavu Republiky československé
Zdroj fotografie: Sociologická encyklopedie, https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Winter_Lev

Tím, jak byl organizačně spjat s MSP, závisel na něm i finančně. Každý rok dostával na svou činnost dotaci, která v průběhu dvacátých let postupně narůstala až do roku 1928, kdy dosáhla svého vrcholu v částce 100 000 Kč. Navzdory tomuto rychlému růstu z počáteční částky 20 000 Kč určené pro první rok činnosti prostředky na plnění vytyčených úkolů nedostačovaly. Rozpočtová nouze za velké hospodářské krize měla za následek rozsáhlé rozpočtové škrtky, v jejichž rámci byly finance pro ústav zredukovány na polovinu. Ústavu se dlouhodobě nedařilo plnit své ambiciózní plány a toto podfinancování poskytovalo užitečnou alibi, proč úkoly nejsou plněny. Původně plánované sociální muzeum a důkladná sociálně politická bibliografie zůstaly mezi válkami nerealizovány.

Paleta činností

Počátečnímu kratičkému entuziasmu navzdory nebylo zprvu příliš jasné, jaké úkoly má Sociální ústav plnit. Sám Winter upřednostňoval roli sociálního archivu, čemuž by odpovídal i relativně skromný rozpočet, který byl k dispozici. Archiv skutečně začal vznikat a je jedním z dvou důležitých odkazů této instituce naší současnosti. Rozsáhlá sbírka vzpomínek a rukopisů, kterou dnes spravuje Archiv Technického muzea

a která je pro historiky každodenního života doslova nepostradatelná, má svůj počátek právě zde. Druhým dědictvím se stala ediční řada nazvaná Publikace Sociálního ústavu. Do roku 1938 se v ní objevilo téměř osm desítek titulů nejrůznějšího charakteru. Většinu představovaly sociologické analýzy a publikované formy přednášek. Historický výzkum meziválečné sociální politiky je bez této ediční řady stěží představitelný. Některé výzkumy ústav ve formě grantů také financoval. Větší výzkumné projekty se však neobešly bez participace finančně silnějších subjektů. Nejdůležitějším pomocníkem se v roce 1930 stala Rockefellerova nadace, která během první poloviny třicátých let poskytla finanční krytí několika výzkumům. Nejběžnější a nejvíce viditelnou činností ústavu byly přednášky pro veřejnost. Z počátku se konaly zpravidla jednou za měsíc, později se vžila jako nejběžnější čtrnáctidenní periodicitu.

Mezi ministerskou a výzkumnou institucí

Ministr si zachovával na fungování ústavu velký vliv, ačkoli v praxi nebyl schopen se věnovat reálnému řízení běžného chodu. Měl právo jmenovat polovinu členů představenstva a na návrh tohoto grémia také mohl jmenovat polovinu členstva. Závažným limitem byl především nedostatek pracovních sil. V Sociálním ústavu (dále též SÚ) totiž byly všechny funkce čestné, přičemž s ohledem na nadprůměrné zatížení některých činovníků ústavu stanovy připouštěly, aby jednateli ústavu a jednatelům jednotlivých sekcí mohl v ojedinělých případech předseda na návrh představenstva přiznat roční odměnu. Proto i ministerští úředníci obstarávali běžnou administrativu ústavu. V praxi se Sociální ústav kvůli tomuto úzkému sepětí s MSP často podobal spíše legislativnímu odboru ministerstva nežli expertní výzkumné instituci. Po jisté počáteční improvizaci se organizační struktura stabilizovala v roce 1925, kdy se zformovaly tři odbory: teoretický, sociálně politický a zdravotnicko-osvětový. Vedle nich se postupně ustavovaly komise zaměřené na relativně úzce specifikovanou problematiku: komise racionalizační, populační či historická. V ústavu vznikla i solidní odborná knihovna, jejíž fondy v roce 1938 přesahovaly 50 tisíc svazků. V rámci osvětové činnosti měl ústav také vlastní pořad v rozhlase, kdy každou neděli po poledni byla vysílána sociálně politická čtvrthodinka, v níž SÚ seznamoval posluchače s novinkami v sociálním zabezpečení.

Členství v ústavu bylo původně koncipováno jako exkluzivní. Stanovy omezo-

valy počet členů, avšak záhy se ukázalo, že k dispozici ani zdaleka není předpokládaný počet způsobilých zájemců. V roce 1923 bylo registrováno pouhých 89 členů – řádných i korespondujících dohromady. Nejvyšších počtů bylo dosaženo v roce 1933, kdy členská základna přesahovala lehce dvě stovky.

Tichý zánik

Počátek konce ústavu nastal po Mnichovu. Rozpočtová dotace na rok 1939 byla zredukována na směšných 15 tis. Kč, s nimiž nebylo možné pokračovat v plnění dosavadní agendy. Konzervativně orientovaná elita agrární strany levicovému, sociálně reformistickému programu, navíc silně spjatému s masarykovskou tradicí příliš nehověla. Ránu z milosti způsobil první rok existence Protektorátu. Uzavření vysokých škol připravilo ústav o většinu posluchačské klientely. V důsledku emigrace, úmrtí a perzekuce neáriků v řadě zaměstnání došlo k významné redukci členstva, a tak se během roku 1940 veškerá činnost ústavu v podstatě zastavila. Poslední dochovaný spis v registratuře ústavu uložené v Národním archivu pochází z března 1941.

Doc. PhDr. JUDr. Jakub Rákosník, Ph.D. (jakub.rakosnik@ff.cuni.cz) je docentem v oboru moderních hospodářských a sociálních dějin na Ústavu hospodářských a sociálních dějin FF UK (Institute of Economic and Social History, Faculty of Arts, Charles University), nám. Jana Palacha 2, Praha 1, 116 38. Působí rovněž na Univerzitě Jana Amose Komenského Praha. Zabývá se zejména historií sociálního státu, dělnickým hnutím a teorií historiografie.

Slavnostní konference ke 100. výročí Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí

pod záštitou místopředsedy Senátu Parlamentu ČR Milana Štěcha

Hlavní sál Senátu Parlamentu České republiky, 5. prosince 2019 od 11 hod.

Z programu:

- vystoupení čestných hostů, například Dipl.-Pol. Jany Maláčové, MSc., ministryně práce a sociálních věcí
- přednáška prof. PhDr. Zdeňky R. Nešpora, Ph.D.
- vystoupení bývalých ředitelů Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí
- příspěvky o současnosti a budoucnosti VÚPSVU
- diskuse

Současnost a budoucnost Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i.

Jaromíra Kotíková

V roce 2018 si Česká republika rozmanitými způsoby připomněla 100. výročí vzniku Československa. Mnohé české instituce a organizace, často dodnes existující (byť s různými cézurami a proměnami názvů), mají svůj počátek až v prvním „plném“ roce mladé Československé republiky: 1919. V oblasti českého/československého resortního sociálně politického výzkumu je tomu také tak. Po předchozích přípravách se 30. října 1919 konala významná poradní schůze, která za předsednictví JUDr. Lva Wintera, tehdejšího ministra sociální péče, rozhodla o založení Sociálního ústavu Republiky československé, přijala zásady jeho práce a zřídila jeho přípravný výbor.

Jakkoliv byla následná historie resortního sociálně politického výzkumu složitá i přerušovaná, rozhodli jsme se ve Výzkumném ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. přihlásit k tradici založené Sociálním ústavem RČS a oslavit její 100. výročí právě ve vazbě na zásadní kroky učiněné zmíněného 30. října 1919. Vždyť tehdy se rozhodlo i o třech hlavních činnostech ústavu: vědecké, poradní (pro ministerstvo sociálních věcí) a vzdělávací/publikační. Dnešní Výzkumný ústav práce a sociálních věcí (dále též VÚPSV) má svou hlavní působnost ve stejných třech oblastech. V tomto příspěvku velmi stručně představím jeho současnost a plány budoucího rozvoje.

Současnost

VÚPSV se coby resortní výzkumné pracoviště věnuje zejména výzkumným úkolům stanoveným jednotlivými odbornými sekce (odborníky) Ministerstva práce a sociálních věcí (dále též MPSV). Identifikaci svých výzkumných úkolů provádí VÚPSV i prostřednictvím diskusí s odborníky například při národních i mezinárodních konferencích atp. a pochopitelně též na základě studia relevantní odborné literatury. Vazbu k akademickému prostředí má VÚPSV přímo institucionalizovanu: jeho brněnské pracoviště je propojeno s Masarykovou univerzitou.

Činnost ústavu je primárně zaměřena tak, aby jeho výstupy mohli aplikovat vedle MPSV i další partneři: zejména Úřad vlády, Ministerstvo školství, dětí a mládeže, Ministerstvo vnitra, Úřad práce ČR a zástupci sociálních partnerů.

V současné době se VÚPSV věnuje hned několika oblastem výzkumného zájmu:

- trh práce a zaměstnanost
- sociální dialog a pracovní vztahy
- sociálně pojistné systémy
- sociální služby
- rodinná politika
- příjmová a mzdová politika
- obecné otázky sociální politiky.

Budoucnost

Základními okruhy výzkumu budou ve VÚPSV do roku 2022 oblast práce, sféra sociální a oblast rodiny spolu se sociálními souvislostmi demografického vývoje. Cíle ústavu na další tři roky dále uvedu heslovitě v souladu s dokumentem Strategie rozvoje VÚPSV, v. v. i., a to ve členění na tři tradiční pole činnosti zmíněné v úvodu: vědecké, poradní a publikační.

Snaha o zvýšení výkonu a kvality výzkumu ve VÚPSV se ubírá především těmito směry:

- vyhledávání nových výzkumných partnerství; prohlubování formální i neformální sítě s cílem projektové spolupráce a transferu znalostí
- větší kooperace s odborníky majícími mezinárodní přesah a zkušenosti
- silnější propojení s vysokými školami (účast pracovníků VÚPSV na výuce a účast vysokoškolských pedagogů a doktorandů na řešených projektech ústavu)
- zvýšení počtu grantových projektů úspěšně podaných např. k Technologické agentuře ČR.

Poradenská činnost pro MPSV si klade zejména tyto cíle:

- průběžně podporovat MPSV při přípravě stanovisek a materiálů, a to i nad rámec řešených výzkumných aktivit
- zvýšit úroveň řízení a odborné komunikace s MPSV – nastavit s MPSV standardní procesy předávání informací a postupy pro definování vhodných mechanismů k formulaci výzkumných otázek; maximalizace přenosu výsledků výzkumu do praxe.

Pro publikační a vzdělávací aktivity VÚPSV budou určující především tyto snahy:

- větší počet konferencí, seminářů a kulturních stolů k prezentaci dosažených vý-

sledků; aktivity směrem jak k odborné, tak k laické veřejnosti

- dále rozvíjet časopis Fórum sociální politiky, vydávaný VÚPSVem, a zajistit jeho aktivnější prezentaci
- výrazněji propagovat informačně knihovnické služby poskytované VÚPSVem.

Úspěšné plnění vytčených cílů určitě zvýší význam Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. ve všech třech zmíněných oblastech. Jak jsem připomněla úvodem, tradice takto zaměřeného resortního sociálně politického pracoviště sahá až k roku 1919. Věřím, že ho čeká dobrá budoucnost.

Mgr. Jaromíra Kotíková

(jaromira.kotikova@vupsv.cz) je ředitelkou Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. (Research Institute for Labour and Social Affairs - RILSA), Dělnická 213/12, Praha 7, Česká republika. Absolvovala vysokoškolské vzdělání v oboru sociologie, veřejné a sociální politiky na FSV UK. Dlouhodobě se profesně věnuje tématům trh práce, politika zaměstnanosti, rizikové skupiny na trhu práce a pracovní podmínky zaměstnanců, a to zejména ve vazbě na probíhající procesy automatizace, robotizace a digitalizace. Působí rovněž na FHS UK, kde přednáší problematiku regionální politiky. Absolvovala odborné stáže ve Španělsku, Portugalsku, Rakousku a v Japonsku.

Novinky z činnosti VÚPSV

Výstupy projektu „Odstraňování předsudků vůči strojírenským oborům při kariérovém rozhodování u dívek/žen“ - VÚPSV koncem září 2019 zveřejnil výstupy projektu, jehož cílem je přispět k pozitivní změně názorů na charakter strojírenských profesí a k odbourávání předsudků vůči uplatnění dívek/žen ve strojírenství. Materiály – včetně těch připravených jako opora kariérových poradců – jsou volně dostupné zde: <https://www.vupsv.cz/vybrane-projekty/odstranovani-predsudku-vuci-strojirenskym-oborum-pri-karierovem-rozhodovani-u-divekzen>.

VÚPSV zveřejnil výsledky svého celorepublikového sčítání osob bez domova - Publikace, zveřejněná 16. 10. 2019, přináší výsledky výzkumu, při němž byly druhý dubnový týden 2019 sčítány osoby bez střechy nad hlavou a vybrané kategorie osob bez bytu podle mezinárodní typologie ETHOS. Celá studie je volně dostupná zde: http://praha.vupsv.cz/fulltext/vz_458.pdf. (K tématu bezdomovectví srov. v tomto čísle FSP článek na str. 31-36 a recenzi na str. 38-39.)

Prezentace v rámci projektu „Systém sociálně zdravotní péče o osoby 50+ s využitím inovativního komunitního modelu“, Praha, 24. září 2019 - Pracovník VÚPSV doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. prezentoval na odborném workshopu poznatky o situaci pečujících osob získané v rámci terénního šetření. Představil rovněž zjištění ohledně efektivity a funkčnosti center pro rodinné pečující vzniklých v rámci daného projektu.